

Važnost transparentnosti školske knjižnice i kako je postići¹

Nensi Čargonja Košuta, prof. i dipl. knjižničarka

OŠ „Srdoči“, Rijeka

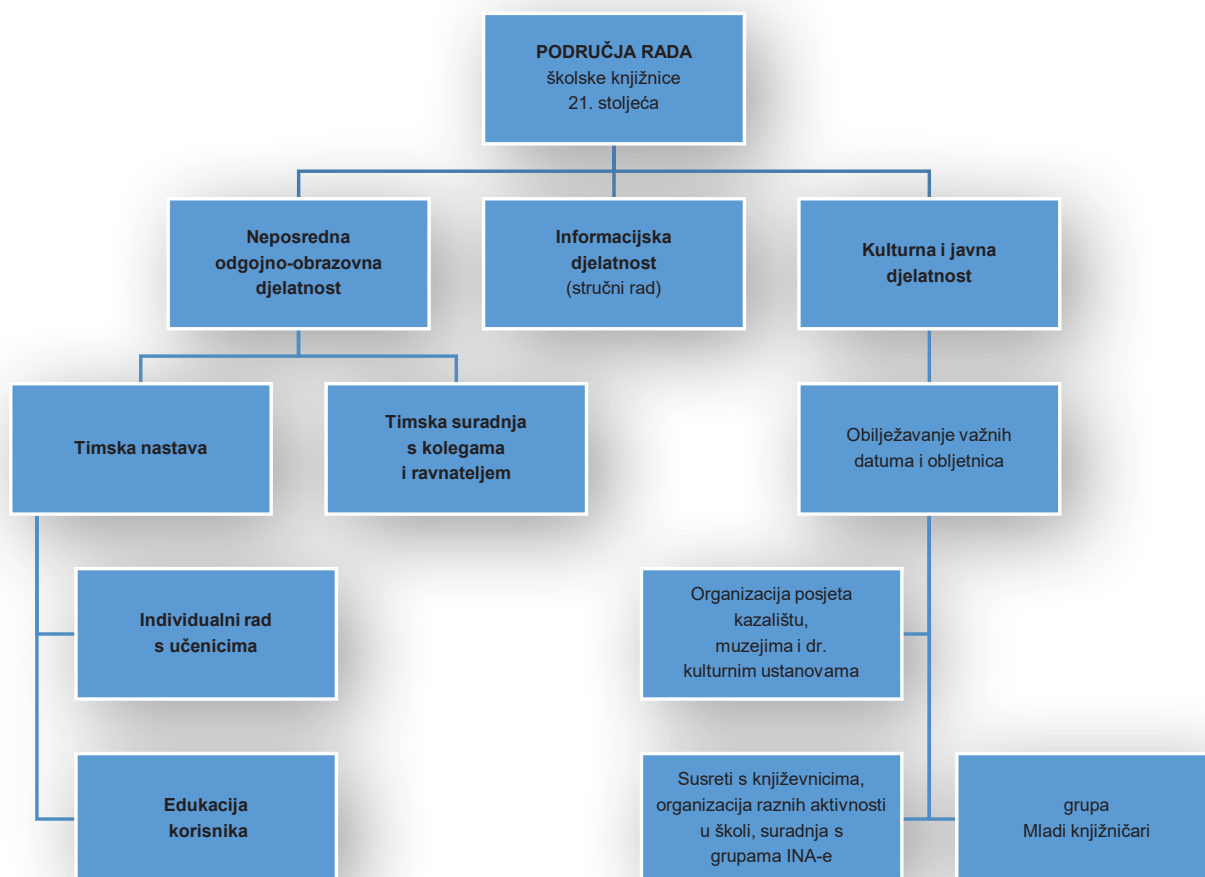
knjiznica.ossrdoci@gmail.com

Pri samom spomenu pojma *knjižnica* u ljudima se javljaju različite, gotovo oprečne predodžbe. Za razliku od stručnjaka, većina ljudi koja ne pripada knjižničarskoj ili prosvjetarskoj struci knjižnicu doživljava jednoobrazno: kao *more tišine* u kojem se ne smije ni pisnuti jer tamo netko uvijek nešto čita, uči i sl.; kao mjesto na koje zalaze isključivo *štreberi*, introverti, socijalno neprilagođeni i njima slični, kojem je osnovna svrha da se onamo ide isključivo posuditi ili vratiti knjigu – i ništa drugo. Jer, što bi se tamo drugo uopće moglo naći i raditi kada je to **knjižnica**, pa njoj i sam naziv govori da služi samo za **knjige**...

Upravo zbog ove zastarjele percepcije (školskih) knjižnica u javnosti, misija nas knjižničara prvenstveno je, ili bi barem trebala biti, dokidanje ovakvih predrasuda i njihovo mijenjanje, a osnovne metode kojima se to postiže su konstantno davanje na uvid javnosti koje sve usluge i aktivnosti vaša knjižnica nudi i provodi, u kojim projektima sudjeluje te zašto je uopće, u krajnjoj liniji, važna u *životu* škole.

Za početak se valja prisjetiti osnovnih triju djelatnosti školske knjižnice iz kojih je već na prvi pogled razvidna razgranatost:

1 Članak je sažetak istoimenog autorskog *webinara* koji je autorica održala za stručne suradnike školske knjižničare 1. srpnja 2020. u organizaciji AZOO-a na platformi ettaedu.

U nastavku ovoga članka bit će ponuđeno (i) više praktičnih primjera (prvenstveno iz vlastite prakse) koji svim knjižničarima mogu u budućem radu uvelike biti od pomoći pri postizanju na početku navedenog cilja.

Prije svega valja razjasniti zašto je danas uopće toliko važno obavještavati javnost o tome što se gotovo svakodnevno događa u vašoj školskoj knjižnici. Ako ništa drugo, zato jer je to propisano, i to zakonski, konkretno – Zakonom o pravu na pristup informacijama.² Uz početna određenja cilja Zakona te pojmova korisnika prava na pristup informacijama, tijela javne vlasti te informacije same, u III. dijelu detaljno su navedene i obveze tijela javne vlasti među kojima je naveden cijeli niz od 15 različitih vrsta informacija koje su tijela javne vlasti (među koje pripadaju i odgojno-obrazovne i kulturne ustanove) dužne objavljivati na svojim mrežnim stranicama na lako pretraživ način.

Dakle, bez obzira imate li u svom zaduženju obvezu, tj. jeste li kao knjižničar ovlašteni administrator školske mrežne stranice ili barem službene podstranice knjižnice, dužni ste gotovo svakodnevno ažurirati i obavještavati o provedenim aktivnostima u svojoj knjižnici putem ovoga medija. Tehnički detalji vezani za veličinu i font slova, korištenje fotografija u punoj ili smanjenoj rezoluciji i sl. ovise o vašem internom dogovoru u

2 Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/2013). Mrežno izdanje. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html

školi, ali i o platformi koju koristite. Tradicionalni školski Carnetov poslužitelj, za razliku od aktualnih virtualnih knjižnica izrađenih u različitim alatima, poput *google siteda*, *padleta*, *webleyja*, *wixa* itd., ima svoja određena ograničenja po pitanju veličine datoteke (npr. na njega se ne može učitati datoteka s fotografijom ili videom veća od 32 MB), ali je u smislu informiranja i davanja na uvid javnosti itekako zadovoljavajući. Izvještavati možete o doslovno svim aktivnostima koje provodite u knjižnici ili školi, iz bilo koje grane knjižnične djelatnosti:

- a) Iz domene neposredne odgojno-obrazovne djelatnosti uvijek je prikladno objaviti članak o bilo kojem provedenom nastavnom satu ili radionici s temom iz knjižnično-informacijske pismenosti: Prvi posjet knjižnici, Dječji časopisi, Dječje enciklopedije, Rad na referentnoj zbirci, UDK sustav, Mrežni katalogi itd.

Vijesti iz školske knjižnice

Prvaši u prvom službenom posjetu knjižnici

Autor: [Nensi Čargonja Košuta](#), 6. 10. 2019.

Već nekoliko godina kraj rujna ili početak listopada tradicionalno je rezerviran za prvi službeni posjet naših najmlađih učenika školskoj knjižnici te je tako bilo i ovaj put.

Od 1. do 4. listopada 2019. knjižnicu naše škole u pratnji svojih učiteljica posjetila su sva četiri novoupisana odjela prvih razreda i pritom razjasnili važnu razliku između knjižnice i knjižare, čemu one služe te što moramo imati kada dolazimo u knjižnicu, odnosno u knjižaru.

Najvažniji dio sata svakako je bio onaj gdje su učenici, uz pomoć predloženih im sličica, razlučivali koja su ponašanja (ne)poželjna u knjižnici, a potom ih je knjižničarka počastila prigodnom pričom „Miš u knjižnici“ Sunčane Škrinjarić. Za kraj sata su svi zajedno pogledali crtani film o Crvenkapici, ali u zanimljivoj i neuobičajenoj verziji Maše i Mede, a prije samog povratka u učionice još su obavili i prvu službenu posudbu.

Nadamo se da im je prvo službeno druženje u našoj knjižnici ostalo u lijepom sjećanju i da će ovo biti početak još jednog lijepog i dugotrajnog prijateljstva svih prvšača s knjižnicom, knjigom i čitanjem.

Susret s književnicom: Nada Mihoković Kumrić

Autor: [Nensi Čargonja Košuta](#), 17. 10. 2019.

Jedna od tradicionalnih aktivnosti koja se u našoj školi provodi već godinama povodom obilježavanja Mjeseca hrvatske knjige (15.10.-15.11.) je i susret učenika s nekim renomiranim hrvatskim književnikom. Prvo takvo druženje ove godine održano je u četvrtak, 17. listopada, a gostovala je autorica Nada Mihoković Kumrić.

Prema prethodnom dogovoru susretu su nazočili učenici 4.a, 6.a i 7.c razrednog odjela u pratnji učiteljica Đurdice Trbović, Irene Ritterman i Lucije Anić te članice Mladih knjižničara.

Tijekom druženja s učenicima književnica je objašnjavala kako je i zašto počela pisati, što ju najčešće inspirira, koliko joj vremena treba da nešto napiše i sl., a najzanimljiviji dio druženja bile su i brojne zanimljive crtice iz njezinog privatnog života koje je nesebično dijelila s okupljenima.

Ova višestruko nagrađivana književnica za mlade učenicima je ovom prigodom kratko predstavila dva (od ukupno petnaest svojih autorskih) romana koja su danas već i na popisu obaveznih lektirnih naslova: „Lastin rep“ i „Tko vjeruje u rode još“, ističući pritom velik utjecaj vlastitog života tj. autobiografskih elemenata u svakome od njih, a posebno zanimljivo bilo je čuti i neke dijelove iz samih romana koje je autorica osobno čitala.

- b) Kulturno-javna djelatnost zasigurno je najinspirativnija grana knjižnične djelatnosti koja svake godine može biti realizirana na drukčiji način. Tradicionalni primjer iz naše škole je održavanje književnih susreta u povodu obilježavanja Mjeseca hrvatske knjige, što je razvidno i na priloženoj fotografiji. Uz ovo, svakako valja izvještavati o projektima koji su realizirani u knjižnici ili njezinim posred-

stvom, autorskim programima u povodu određenih obljetnica i datuma ili sadržajima vezanim za medijsku kulturu.

- c) O stručnom radu (nabava, tehnički poslovi i sl.) nije nužno objavljivati posebne članke, ali je svakako preporučljivo sastaviti i objaviti bilten prinova ili prikladnom obaviješću uputiti korisnike da u mrežnom katalogu provjere novitete.
- d) Terenske nastave uvijek su inspirativan sadržaj za objavu. Ako u svom tjednom zaduženju imate i izvannastavnu skupinu Mladih knjižničara, zasigurno će se u vašem godišnjem planu naći i posjet nekoj obližnjoj narodnoj ili specijalnoj knjižnici, muzeju, sajmu knjiga itd. Izvješća s ovakvih posjeta nikako ne bi trebala ostati nezabilježena na službenim mrežnim stranicama knjižnice.

U posljednjih nekoliko godina u svrhu marketinga i privlačenja korisnika sve je popularnije predstavljanje knjižnica na društvenim mrežama. Dosad je vodeći bio Facebook, ali u novije vrijeme primat sve više preuzimaju neki noviji formati, poput Instagrama. U slučaju školske knjižnice valja podsjetiti na činjenicu da je to knjižnica u sastavu, sa specifičnom skupinom korisnika te da se ona ne mora služiti raznim specifičnim modelima privlačenja nove publike, kao što je to, primjerice, slučaj s narodnim knjižnicama. Adekvatno tome, voditelj knjižnice najčešće nema slobodu samostalnog odlučivanja o tome hoće li provedene aktivnosti i fotografski materijal objavljivati i putem ovog medija, već mora dobiti odobrenje nadređenih: ravnatelja i stručne službe. Ako se, dakle, nakon predloženih argumenata zaključi da bi dodatni benefiti od ovakvog načina marketinga školske knjižnice bili zanemarivi (kad se već ionako svakodnevno ažurira mrežna stranica knjižnice) ili čak upitni (zbog, primjerice, diskutabilnih komentara i mišljenja roditelja i ostalih pratitelja), tada školska knjižnica gubi mogućnost oglašavanja ovim načinom. Ako se, pak, na razini škole odluči drugačije, dobivena je dodatna svakodnevna mogućnost predstavljanja vaših knjižničnih usluga i široj skupini korisnika od one direktno vezane uz školu.

Drugi način kojim šira javnost može biti obaviještena o vašem svakodnevnom radu je objavljivanje materijala u lokalnim/regionalnim dnevnim novinama.

S obzirom na to da se u knjižnici OŠ „Srdoči“ već niz godina provode razne aktivnosti sa zavičajnim predznakom, prvenstveno s ciljem očuvanjem autohtonog čakavskog govora i tradicijskih običaja (naročito onih božićnih i uskrasnih, a kako smo Riječani, tu je nezaobilazna i karnevalska, tj. mesopusna tradicija), prije nekoliko godina uspostavljena je i komunikacija s urednicom te se članci o provedenim aktivnostima inspirirani spomenutom tradicijom povremeno mogu pronaći i u rubrici *Beseda* riječkog Novog lista.

Ako svojim izvješćima (kao primjerima dobre prakse) prvenstveno želite inspirirati i potaknuti kolege na slične aktivnosti te promovirati svoju školu i knjižnicu šire, nezaobilazan korak je objavljivanje u Školskim novinama, jedinom specijaliziranom odgojno-obrazovnom tjedniku u Republici Hrvatskoj. S obzirom na to da je ovo sad već jedna

mного ozbiljnija stepenica od sastavljanja i objave nekog običnog školskog izvješća o provedenoj aktivnosti u okviru našeg *internog školskog izloga*, tj. školske mrežne stranice, gdje se, u nekim slučajevima, može doslovno raditi i o dvije rečenice obavijesti (o tome kojim povodom je nešto održano ili gdje su učenici bili na terenu, kada se nešto priprema i šalje u novine, a naročito novine koje se bave školstvom i obrazovanjem), valja se malo ozbiljnije pozabaviti zakonitostima i teorijskim određenjima kako ispravno sastaviti i oblikovati određeni format teksta i fotografija koje se žele poslati ili koje urednik traži. Uvijek valja imati na umu da novinski članak treba brzo i učinkovito prikazati događaje i

dati odgovore na šest osnovnih pitanja (engl. 5W i 1H): tko? / što? / gdje? / kada? / kako? / zašto? / i da važni podatci idu na početak priče. Postoje dva dobra razloga za ovo:

- imate na umu pravo čitatelja na obaviještenost, stoga prvo navodite bitne činjenice
- olakšali ste posao svojem uredniku koji će možda morati prilagoditi Vaš članak dostupnome mjestu.³

Izuzetno je važno voditi računa i o stilu pisanja te imati na umu da on itekako ovisi o vrsti novina u kojima se objavljuje. Naravno da nije isto pisati nešto za objavu u sportskim novinama, za djecu i mlade, za žuti tisak ili članak za neku stručnu publikaciju. Ipak, neka općenita pravila kojih bi se valjalo držati u stilu pisanja su sljedeća:

- započnite odlomak snažnim riječima i nazivima – subjektom, a zatim predikatom
- izbjegavajte mnoštvo priloga i prijedloga – pronađite prave imenice i glagole koji će sami za sebe izreći snažne poruke
- rečenice neka radije budu kratke nego duge, ali u tekstu varirajte duljine rečenica
- pišite aktivno – izbjegavajte pasiv
- jednostavne riječi pojednostavljuju, nejasne riječi skrivaju istinu
- pišite kao da se izravno obraćate čitatelju
- uvijek se držite uže teme i nemojte uopćavati – detalji uvjeravaju.

3 Novinski članak. Mrežno izdanje. URL: <http://pup.skole.hr/VodicHTML.aspx>

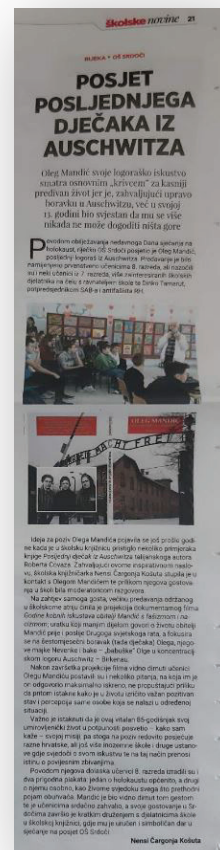
Kako bi se postigao cilj da tekst koji se šalje za objavu bude dobar i da urednik koji će ga objaviti u njega što manje intervenira, tj. da ga što manje mijenja, valja zadovoljiti sedam sljedećih (engl. 7C) kriterija^{4, 5}:

1. Točnost (engl. *correct*)
2. Dosljednost (engl. *consistent*)
3. Sažetost (engl. *concise*)
4. Konkretnost (engl. *concrete*)
5. Jasnoća (engl. *clear*)
6. Suvislost, koherentnost (engl. *coherent*)
7. Kreativnost (engl. *creative*).

Vrste novinarskog izraza koje knjižničari najčešće koriste za objave u dosad navedenim formatima su vijest, izvješće, komentar, osvrt, bilješka, recenzija ili kritika, reportaža⁴ te kolumna^{5, 6}.

Za konkretniju ilustraciju u nastavku slijedi fotogalerija nekih od izabranih priloga iz OŠ „Srdoči“ objavljenih u posljednje tri godine:

a) obilježavanje raznih važnih datuma:

- 4 Novosel, Sandro. Novosel, Sergej. Belani, Hrvoje. Priručnik za radionicu Internet novinarstva. Mrežno izdanje. URL: <https://bib.irb.hr/datoteka/596263.Internet-novinarstvo.pdf>
- 5 Kolumna. Proleksis enciklopedija online. URL: <https://proleksis.lzmk.hr/31896/>
- 6 O svakoj vrsti pojedinačno detaljnije vidjeti na gore navedenim poveznicama.

b) predstavljanje školske monografije:

KNJIGA O POVIJESTI ŠKOLSTVA
Monografija autorica Manon Giron i Nensi Čargonje Košute na više od 400 stranica donosi kronološki prikaz događaja u školi u posljednjih 18 godina, a zapravo je nastavak originalnog djela *Povijest školstva na Srdocima* izašle 2000. godine

Ukljupo obilježavanja ovogodišnjeg župnog blagdana Knjevice, u predvorju riječke Osnovne škole Srdoci održana je svečana promocija knjige *Povijest školstva na Srdocima II. dio (2000.-2018.)*

O samom putu nastanka ove publikacije i njezinu sadržaju govorile su autorice Manon Giron i Nensi Čargonja Košuta, knjižničarka škole te ravnatelj škole Ivan Vukelić. Istaknuto je kako je riječ o monografiji koja je nastala povodom

lanjskog obilježavanja 105. godišnjice otvaranja prve srdocičke škole, a zapravo je nastavak originalnog djela *Povijest školstva na Srdocima* izašle 2000. godine koju je tad samostalno sastavila autorica Manon Giron.

Predstavljena monografija opsežno je tvrdokoričeno izdanje od 411 stranica velikoga, A4 formata s fotografijama u boji, koje donose kronološki prikaz događaja u OS Srdocima u posljednjih 18 godina. Urednički odbor uz autoricu Čargonja Košuta čine su Margareta Jagarić Gavran te Antonija Šverko, koja je jedno lica lektorica te korektorica knjige, a cjelokupna tehnička i grafička priprema te prijelom i tiskanje obavljeno je u srdocičkoj tiskari Reflex. S obzirom na to da je zbog relativno ograničenih financijskih sredstava u ovoj prigodi tiskano samo 50 primjeraka, uz tiskanu monografiju izrađeno je i 150 DVD-a s digitalnom verzijom knjige i dodatnim materijalom – dokumentarnim filmom također

nastalim povodom 105. godišnjice škole.

U prigodnom kulturno-umjetničkom programu koji su osmislile i pripremile dugogodišnje djelatnice škole GS Srdoci Zvezdana Vidaković, nastupili su bivši i sadašnji učeničke škole, školski zbor te polaznici glazbenog tečaja pri Mjesnom odboru Srdoci.

Svečanost je okončana prikladnim domjenkom i tortom u obliku promovirane monografije, darom srdocičke Udruge Mavrica. Nadamo

se da će ova publikacija, sa svojom prethodnicom iz 2000. godine, biti dostojan izvor izučavanja školstva na ovome području, a svima koji su bili dijelom ove škole biti lijepom uspomenom na nje i njeno

Nensi Čargonja Košuta

c) članak urednika B. Nađa o prvonagrađenoj digitalnoj slikovnici „Razigrani mašto-gradi“ na natječaju „Stvarajmo e-kreativno“ strukovne udruge HUŠK (2019.). Istim su plasmanom nagrađene i digitalne slikovnice „Božična ČArolija (2017.) te „Naši Baltazari“ (2020.), o kojima su također objavljeni prigodni tekstovi.

NAJPOŽELJNIJI - DJEČJI GRADOVI IZ MAŠTE

OPRECIJATI NEPOSDREKIM RADOM NA TABLETI I RAČUNALIMA, ZATO JE OČUKAVI RAZIGRANI PROJEKT SAVRŠENA PLATFORMA ZA DJECA DA IZRADE KREATIVNE, VIZUALNE I UPOVJITELJNE VESTI O SVIM VARNOSTI, SUDJELOVANJE U ŠKOLAMA I MONTIRANJU

ŠKOLNICIMA, PA ONDA I DRAŽAVNA NAGRAĐA REZULTAT SU POSVE NEODVANOŠI UČENICI ODUŠEVLENI I IZDAŠI OČEKIVANJA, KREATIVNO ODRADENO „OČUKAVI“ ŠKOLSKOG ZADATKA. UGODNO SAM IZNAJEDNA RAZINOM KREATIVNOSTI, DOSJETLIVOSTI I SAME MAŠTE KOJU SU DJECA ISKAZALA

ANA BANŠET, RAZISKUJKA I BARDICA

Urednik: B. Nađa

NAJPOŽELJNIJI - DJEČJI GRADOVI IZ MAŠTE

AUDIOVIZUALNA SLIKOVNICA UČENIKA RIJEČKOŠKIH OSNOVNIŠKIH ŠKOLA NA KREATIVNOSTI U DRŽAVI

ŠKOLNICIMA, PA ONDA I DRAŽAVNA NAGRAĐA REZULTAT SU POSVE NEODVANOŠI UČENICI ODUŠEVLENI I IZDAŠI OČEKIVANJA, KREATIVNO ODRADENO „OČUKAVI“ ŠKOLSKOG ZADATKA. UGODNO SAM IZNAJEDNA RAZINOM KREATIVNOSTI, DOSJETLIVOSTI I SAME MAŠTE KOJU SU DJECA ISKAZALA

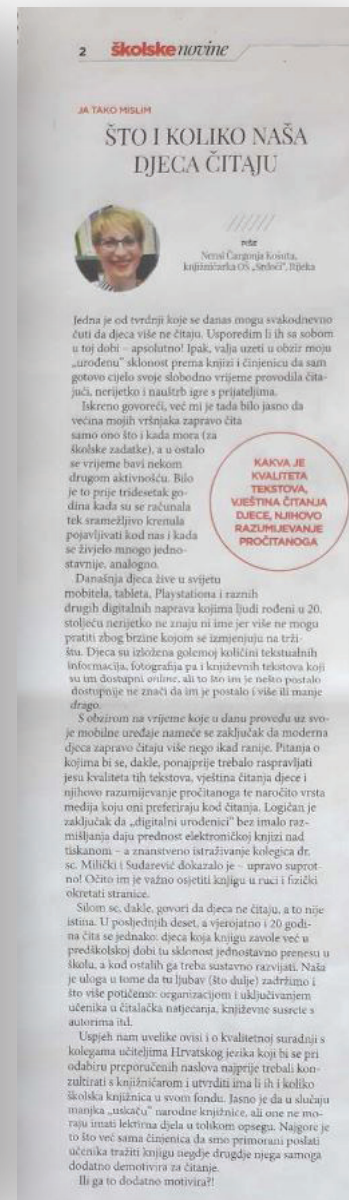
ANA BANŠET, RAZISKUJKA I BARDICA

Naposljetku, tu su i članci sa stručnim temama iz uže struke te kolumna. Potonje je ujedno odličan uvod u dodatni angažman predstavljanja knjižničarskog rada i podržavanja struke: objavljivanje članaka u stručnim knjižničarskim časopisima i zbornicima.

Uvijek je dobra preporuka poticanje na objavljivanje priloga u takvim edicijama, a u osobnom slučaju krenula sam upravo od časopisa KDR-a, dakle, od strukovne udruge čija sam članica od početka svog radnog vijeka. Svojim sam prilozima u spomenutom časopisu počela sudjelovati tek pred dvije godine, kada sam se napokon odvažila prikazati neke od primjera iz prakse koje u svojoj školi provodim već godinama, a u lanjskom broju sam čak odlučila uzeti i „zalogaj više“ te se odvažila načiniti korak više temom „Mladi knjižničari i ljubav prema knjižničarstvu“ i teoretsko-praktičnim primjerom pokušala pokazati zašto je i koliko važno te kako motivirati učenike za uključenje u ovu izvannastavnu aktivnost.

Valjalo bi da se što više knjižničara odvaži i na ovaj vid promocije svoga rada jer to nije isključivo samopromocija, već način inspiriranja ostalih kolega, povezivanja i komuniciranja i bez nužno osobnog uspostavljanja kontakta te jačanje struke i vrlo praktičan model kojim se dokazuje svim onim nevjernicima s početka priče da je svaki knjižničar i knjižničarski posao itekako važan i u današnje moderno digitalno vrijeme.

Valjalo bi da se što više knjižničara odvaži i na ovaj vid promocije svoga rada jer to nije isključivo samopromocija, već način inspiriranja ostalih kolega, povezivanja i komuniciranja i bez nužno osobnog uspostavljanja kontakta te jačanje struke i vrlo praktičan model kojim se dokazuje svim onim nevjernicima s početka priče da je svaki knjižničar i knjižničarski posao itekako važan i u današnje moderno digitalno vrijeme.

<p>Mladi knjižničari i ljubav prema knjižničarstvu</p> <p>Nensi Čargonja Košuta, prof. i dipl. bibl.</p> <p>Knjižničar/ka: časopis Knjižničarskog društva Rijeka</p> <p>Preške kr... učeni... balnir... iskust... društv... tupu i... u gra... školsk... Na... se o s... knjižr... zasigu... tije za</p> <p>Sl. 6. Knjižničarke na radionici o povijesti broda Galeb u Muzeju grada Rijeke, 17. svibnja 2019.</p> <p>Sl. 7. U razgledavanju na Festivalu bibliobusa u Rijeci, 7. lipnja 2019.</p> <p>Mrežni izvori</p> <p>Standard za školske knjižnice. Dostupno na: https://www.hkdrustvo.hr/clanovi/111/datoteka/111/movosti/Novi_Standard_za_skolke_knjiznice_2013_za_svnu_raspisnu.pdf (7.7.2019.)</p> <p>99</p>	<p>Knjižničar/ka: časopis Knjižničarskog društva Rijeka</p> <p>Sl. 1. Na prezentaciji 3D printanja pod vodstvom Kristijana Benića u Dječjem odjelu Stribor, 12. 11. 2015.</p> <p>Sl. 2. S Alicom Kolaric u novoootvorenom ogranku Trsat Gradske knjižnice Rijeka, 4. 11. 2016.</p> <p>Sl. 3. Na radionici u American corneru u ogranku Trsat GKR sa Sanjom Štajdohar, 9. 11. 2018.</p> <p>97</p>
--	--

Literatura

- Malović, Stjepan. Osnove novinarstva. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga. 2005.
- Malović, Stjepan.; Ricchiardi, Sherri. (ur.) Uvod u novinarstvo. Zagreb: Izvori. 1996.
- Novosel, Sandro. Novosel, Sergej. Belani, Hrvoje. Priručnik za radionicu Internet novinarstva. Varaždin: Point. 2006. Mrežno izdanje. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/596263_Internet-novinarstvo.pdf (20. 6. 2020.)
- Proleksis enciklopedija online. URL: <https://proleksis.lzmk.hr/31896/> (20. 6. 2020.)
- Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/2013). Mrežno izdanje. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html (6. 6. 2020.)